

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o zapłatę na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 5 kwietnia 2013 r.

Czy na podstawie art. 394² § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji, w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego?

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w T., na skutek zażalenia powoda:

1. zmienił zaskarżone postanowienie zawarte w punkcie II wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 16 stycznia 2013 r. tylko o tyle, że w miejsce zasądzonej kwoty 3.571,76 zł zasądził tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 4.471,76 zł, oraz
2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 90 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Powód wniósł zażalenie na punkt 2 powyższego postanowienia, zarzucając naruszenie art. 98 § 3 i art. 99 k.p.c. i § 12 ust. 2 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, wnosząc o zasądzenie na jego rzecz dodatkowo kwoty 15 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a także kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Rozpoznając zażalenie Sąd Okręgowy powziął istotne wątpliwości co do jego dopuszczalności. Zagadnienie to nie było dotychczas przedmiotem wypowiedzi judykatury ani piśmiennictwa.

Zgodnie z art. 394² § 1 k.p.c. na postanowienia sądu drugiej instancji, których przedmiotem są oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego, zwrot kosztów procesu, skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia, przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu, z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Wykładnia językowa tego przepisu nie pozostawia wątpliwości co do zaskarżalności rozstrzygnięć w przedmiocie kosztów procesu za instancję odwoławczą zapadłych w wyniku rozpoznania apelacji bądź postanowień co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym. Nie jest jednak jasne, z uwagi na wyłączenie zawarte w części końcowej, czy przepis ten dopuszcza zaskarżalność orzeczeń w przedmiocie kosztów postępowania zażaleniowego.

Z jednej strony można twierdzić, że orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego jest "postanowieniem wydanym w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji". Konieczność rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego jest bowiem wynikiem (następstwem) rozpoznania zażalenia, a w wypadku strony działającej przez pełnomocnika – dodatkowo sformułowania stosownego wniosku. Ponadto Sąd drugiej instancji nie w każdej sytuacji rozstrzyga o tych kosztach ponieważ rozstrzygnięcie takie nie jest wymagane jeśli zażalenie dotyczy kwestii wpadkowych rozstrzyganych w toku postępowania pierwszo-instancyjnego, ponieważ nie wiadomo jakim ostatecznie wynikiem sprawa się zakończy.

Z drugiej strony, postanowienie o kosztach postępowania zażaleniowego ma charakter akcesoryjny. Można więc równie dobrze bronić tezy, że postanowienie wydane "w wyniku" rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji to tylko ta część, która odnosi się *stricto* do przedmiotu zaskarżenia, a więc oddalająca zażalenie lub zmieniająca postanowienie. W tym ujęciu postanowienie o kosztach postępowania zażaleniowego można uznać za wydane nie "w wyniku", a jedynie "w związku" z rozpoznaniem zażalenia.

Wątpliwości tych nie rozwiewa odwołanie się do *ratio legis*. Wprowadzenie zażeń do składu równoległego nastąpiło na mocy ustawy nowelizującej k.p.c. z dnia 16 września 2011 r. zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2011.233.1381). W uzasadnieniu jej projektu wskazano, że w miejsce zażenia do Sądu Najwyższego ograniczonego do postanowienia sądu drugiej instancji o kosztach procesu, "które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji" (art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w dotychczasowym brzemieniu), wprowadzono do Kodeksu postępowania cywilnego kompleksowe rozwiązanie polegające na możliwości zaskarżenia niektórych postanowień sądu drugiej instancji zażaleniem do innego składu tego sądu (tzw. zażalenie poziome). Zdaniem Sądu Okręgowego nie musi to jednak oznaczać, że zakres zaskarżalnych postanowień w przedmiocie kosztów procesu jest tożsamy w obecnej regulacji, zwłaszcza że wyrażne wyłączenie zawarte w art. 394² § 1 *in fine* k.p.c. może prowadzić do odmiennej konkluzji.

Należy też mieć na uwadze okoliczność, że konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania, która stanowiła w świetle szeregu wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego punkt wyjścia do dopuszczania w pewnym zakresie zażeń na orzeczenia drugoinstancyjne nie ma charakteru bezwzględnego, a niemożność zażenia niektórych kategorii orzeczeń sądu drugiej instancji nie narusza standardów konstytucyjnych (np. wyrok TK z dnia 27 marca 2007 r. SK 3/05, OTK ZU 2007/3A poz. 32). Wobec tego do pomyślenia jest też taka wykładnia art. 394² § 1 k.p.c., zgodnie z którą zażalenie do innego składu tego samego Sądu nie przysługuje na postanowienie w części rozstrzygającej o kosztach postępowania zażaleniowego.

W świetle opisanych wątpliwości co do wykładni art. 394² § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione przedstawienie Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 zd. 1 do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego o treści wskazanej w sentencji niniejszego postanowienia.